

До другої групи «потенційні лідери» віднесено сектори з високим рівнем доданої вартості та низькою часткою експорту у загальному експорті країни, проте, вони мають потенціал виходу на міжнародні ринки або потенціал імпортозаміщення на внутрішньому ринку. До цієї групи увійшли такі види економічної діяльності, як-от виробництво основних фармацевтичних продуктів та препаратів; виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; виробництво електричного устаткування; виробництво інших транспортних засобів, у тому числі, виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування; видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення, телекомунікації; наукові дослідження та розробки.

Сектори, віднесені до групи «поточних лідерів», генерують порівняно нижчу додану вартість у високотехнологічному секторі та залежними від цінової кон'юнктури зовнішніх ринків. Проте, сьогодні вони є конкурентоспроможними на світових. До цієї групи увійшло виробництво хімічних речовин та хімічної продукції.

«Проблемні сектори» характеризуються низькою часткою у структурі експорту України та/або виготовляють продукт з відносно низькою доданою вартістю. До даної групи потрапило виробництво автотранспортних засобів, причепів та напівпричепів.

Література

1. *Політика економічного прагматизму* : аналітичне дослідження. Київ : Інститут суспільно-економічних досліджень, 2016. 118 с.
2. *Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2019 році* : стат. збірник. Київ : Державна служба статистики, 2020. 62 с.
3. *Таблиця «витрати-випуск» України за 2018 рік в основних цінах* : стат. збірник. Київ : Державна служба статистики, 2020. 95 с.
4. *Національні рахунки України за 2018 рік* : стат. збірник. Київ : Державна служба статистики, 2020. 248 с.

УДК 339.5:339.92

Короленко Наталія Валеріївна

*к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ З ЄС: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

JEL classification: F100; F150

Сучасні міжнародні економічні відносини характеризуються посиленням ризикових обставин, що обумовлено пандемією. Міжнародна інтеграція, яка проявляється у створенні міждержавних об'єднань на основі угод про лібералізацію умов торгівлі, є ефективним шляхом до подолання наслідків сучасної глобальної кризи.

Зона вільної торгівлі (ЗВТ) є найбільш поширеною формою інтеграції у сучасному міжнародному середовищі.

Зазначимо, що ЗВТ можна розглядати як одну із проміжних форм міжнародної економічної інтеграції, тобто як механізм переходу до більш складних та розвинених форм міжнародної економічної взаємодії країн. Відповідно до рівня соціально-економічного розвитку та визначених пріоритетів кожна країна приймає рішення щодо застосування тієї або іншої моделі ЗВТ, враховуючи внутрішній потенціал та перспективи подальшого розвитку [1].

ЗВТ між Україною та ЄС є широкомасштабною за змістом торговельною угодою, предмет якої виходить далеко за межі лібералізації тарифів. ЗВТ Україна-ЄС відкрила нові можливості для експорту української промислової продукції (більш 90% норм у сфері якості продукції гармонізовано зі стандартами ЄС).

Інтеграція у світовий економічний простір відіграє важливу роль у розвитку економіки України, оскільки вона дає змогу товарам бути присутніми на нових ринках, збільшуючи загальне виробництво в країні та її експорт. Зняття кількісних та якісних обмежень щодо руху товарів, адаптація законодавства до вимог висококонкурентного середовища змушує виробників модернізувати виробництво, виготовляти продукцію, яка відповідає європейським стандартам

якості, та бути ефективними управлінцями. Підприємства, які не зможуть витримати конкуренцію на цих ринках, змушені будуть здійснити перепрофілювання виробництва або піти з ринку [2].

Пандемія COVID-19 зблизила Україну та Євросоюз, як це підкреслив Голова Представництва ЄС в Україні Матті Маасікас у межах форуму «Коронавірус: виклики та відповіді» 8 лютого 2021 р. в Києві. ЄС пишається програмою Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) під назвою COVAX [3].

За результатами 2020 року ЄС залишається ключовим торговельним партнером України із часткою 40,7% (у 2019 р. – 40,1%). За даними Держстату України, обсяг торгівлі товарами і послугами з ЄС знизився на 9% порівняно з 2019 роком та становив 48,1 млрд. дол. США. Протягом цього періоду обсяг експорту товарів та послуг до ЄС знизився на 9,4% та становив 21,9 млрд. дол. США. Обсяг імпорту товарів і послуг з ЄС знизився на 8,7% та становив 26,3 млрд. дол. США. Сальдо торгівлі з ЄС за підсумками 2020 року залишилося негативним для України, однак скоротилося до -4,4 млрд. дол. США (у 2019 р. сальдо становило – 4,6 млрд. дол. США). Обсяг торгівлі товарами між Україною та ЄС протягом 2020 року склав 42,1 млрд. доларів США, що на 8,1% менше ніж у 2019 році. При цьому експорт товарів до країн ЄС знизився на 10,3%, та становив 18,6 млрд. дол. США, а імпорт товарів знизився на 6,2% та становив 23,5 млрд. дол. США. Отже, вищенаведені показники свідчать про погіршення стану зовнішньої торгівлі України до ЄС у 2020 році, але це не критично, і обумовлено, насамперед, розвитком пандемії, і відповідно, глобальним зниженням попиту на світових ринках [4].

Зона вільної торгівлі надала поштовх інтеграції з Європейським законодавством та стала додатковою можливістю для експорту для багатьох виробників. Але серйозною проблемою наразі залишається захист українських виробників. В ЄС використовують доступні інструменти захисту внутрішнього ринку, зокрема, через тарифне регулювання імпорту. Так, рівень митного обкладання імпортової готової продукції в ЄС більший за рівень ставок мита на сировину в 7,7 рази.

Україна виходить на ринок ЄС з новими товарами, серед яких все більшу частку починають займати товари з високим ступенем обробки. Кількість українських компаній, які здійснюють експорт товарів до держав-членів ЄС також постійно зростає. Так, якщо у 2017 році їх кількість склала 14 136 компаній, за результатами 2018 року – 14 715 компаній, а у 2019 році – 14 545 компаній. Для окремих, товарних груп Україна застосовує поступове зменшення ввізних мит для імпорту походженням з ЄС в рамках зони вільної торгівлі між Україною та ЄС протягом перехідних періодів – від 3 до 10 років [5].

Учасники діалогу Україна-ЄС у квітні 2021 р. обговорили оцінку досягнення цілей Угоди про асоціацію; у рамках реалізації Європейського зеленого курсу; трансформації у сферах транспорту та енергетики, а також підтримку ЄС на цьому шляху, зокрема, пріоритети співробітництва в рамках нової фінансової перспективи ЄС на 2021–2027 роки. Україна вже підготувала першу частину пропозицій щодо оновлення торговельної частини Угоди про асоціацію на основі діалогів з бізнесом та власних підрахунків Уряду. Очікується, що перший раунд переговорів щодо оновлення торговельних параметрів Угоди про асоціацію відбудеться у травні 2021 р. [6].

Отже, ЄС є ключовим торговельним партнером України. Сучасні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі між країнами загалом позитивні, незважаючи на наслідки пандемії. Також є перспективи подальшого розвитку співробітництва між країнами у стратегічних напрямках партнерства щодо поглиблення економічної інтеграції. Для успіху у світовій торгівлі, крім впровадження новітніх технологічних напрямків (наприклад, роботехніки, «зеленої» економіки та ін.), та з метою підвищення міжнародної конкурентоспроможності необхідно використовувати такі логістичні інновації, які покращують ефективність руху товарних потоків. Багато підприємств досі не інтегрували свої логістичні функції в єдину систему управління ланцюгами поставок, що сприяло б тісній взаємодії всіх учасників процесу постачань у системі міжнародної торгівлі.

Література

1. Короленко Н. В. *Шляхи подальшого розвитку інтеграції України з ЄС : логістичний аспект.* Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору : зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 24 березня 2021 р.). Полтава, 2021. С. 153–155.
2. *Вплив створення зони вільної торгівлі з ЄС на економіку України : аналітичне дослідження.* Київ : Міжнародний центр перспективних досліджень, 2013. 197 с.
3. *Пандемія зблизила Україну і Євросоюз – голова Представництва ЄС /* Радіо Свобода : сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pandemia-zblyzyla-ukrainu-i-evrosouz/31091754.html> (дата звернення: 07.05.2021).

4. Показники торговельно-економічного співробітництва Україна-ЄС / Представництво України при Європейському Союзі : сайт. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelfno-ekonomichne-spirvobitnictvo-ukrayina-yes/pokazniki-torgovelfno-ekonomichnogo-spirvobitnictva-ukrayina-yes> (дата звернення: 07.05.2021).

5. Ерфан Є. А., Заяць М. Т. *Оцінка впливу факторів зони вільної торгівлі на транскордонне співробітництво між країнами ЄС та Україною*. Ефективна економіка. 2020. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.92.

6. *Ольга Стефанішина та Катерина Матернова обговорили поглиблення інтеграції між Україною та ЄС*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/4004> (дата звернення: 07.05.2021).

УДК 339.727.22:332.14 (510:4)

Кухарська Наталія Олександрівна
д. е. н., професор кафедри маркетингу,
Одеський національний економічний університет (Україна)

ЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ КИТАЮ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ШЛЯХ» ДЛЯ ЄВРОПИ

JEL classification: F210; O520; O530

У 2010-х роках, на тлі стрімкого економічного прориву, КНР розробила концепцію відродження історичного Великого Шовкового шляху «Один пояс, один шлях» (One belt, one road, OBOR) і в 2013 р. висунула пропозицію щодо створення об'єднаних проєктів сухопутного «Економічного поясу Шовкового шляху», за якими Китай планує доставляти товари в Європу і назад, і «Морського Шовкового шляху ХХІ століття», що включає вже наявні водні торгові шляхи виходу з портів Китаю в Європу, на яких КНР будує нові порти або модернізує наявні.

У 70-і і 80-і рр. ХХ ст. європейські інвестиції допомогли Китайській Народній Республіці почати глибоку модернізацію економіки, в 90-і і 2000-і ринок Європейського Союзу став другим за важливістю напрямком китайської зовнішньої торгівлі.

Але в останнє десятиліття ситуація стала стрімко змінюватися. В економічній сфері все більший інтерес для китайського капіталу стали представляти покупка європейських компаній та інвестиції у власні проєкти в Старому Світі.

Активність КНР в країнах Західної Європи справляє враження. Якщо в 2008 р. обсяг китайських інвестицій в країни ЄС склав всього 840 млн. дол., то в 2016 р. він досяг майже 43 млрд. дол. Загальний обсяг інвестицій Китаю перевищив 350 млрд. дол. Хоча частка цих інвестицій в ЄС все ще невисока – близько 2,5%, темпи їх зростання досягають 25%, що змушує рахуватися з ними, як з реальним фактором [1].

Особливості розподілу цих інвестицій по країнах і галузях роблять їх ще більш значущим політичним фактором. Традиційним для отримання доступу до закордонних технологій є покупки іноземних компаній. В переліку інтересів інвесторів з Китаю лідирують високотехнологічні компанії – як молоді, що володіють цікавими патентами, але не мають достатніх власних коштів для розвитку виробництва, так і широко відомі великі гравці. Крім того, для китайців становить інтерес покупка популярних брендів (покупка підрозділу Volvo китайським автовиробником Geely), за допомогою яких можна спростити доступ на світові ринки власних товарів або ж поліпшити імідж своєї продукції на внутрішньому ринку Китаю. Вирішення цих двох завдань приводить китайських інвесторів в найбільш розвинені країни ЄС, де концентрація об'єктів вкладення інвестицій найбільша: Великобританія (70 млрд. дол.), Італія (35 млрд. дол.), Німеччина (20 млрд. дол.) і Франція (15 млрд. дол.) [1]. Китайському капіталу належить 35% частка в порту Роттердама і 1/5 частина – в порту Антверпен; в Гамбурзі китайці будують новий термінал.

Зростанню інтересу до технологічних лідерів з боку китайського капіталу сприяла урядова програма «Зроблено в Китаї-2025», прийнята в 2015 р., як один з найважливіших елементів середньострокового державного планування. Програма ставить завдання досягнення Китаєм технологічного лідерства у низці найважливіших галузей – ІТ-індустрії, авіабудуванні, виробництві медобладнання, енергетиці, роботобудуванні та ін. Швидше досягти цього можливо шляхом отримання доступу до західних технологій, бажано легальним шляхом, щоб не мати проблем з реалізацією продукції на ринках третіх країн.